

УДК 657.92:004

Куцик В.І.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки підприємства
Львівської комерційної академії***Петрів І.В.***аспірант
Львівської комерційної академії*

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто інформаційне забезпечення оцінки вартості підприємства та найбільш розповсюджені цілі оцінки вартості підприємства. Запропоновано етапи формування системи інформаційного забезпечення оцінки вартості підприємства. Обґрунтовано вплив інформаційного забезпечення на достовірність оцінки вартості підприємства. Доведено, що неможливо оцінювати будь-яке підприємство за єдиним шаблоном, необхідно підлаштовувати методи оцінки під кожне конкретне підприємство.

Ключові слова: оцінка вартості підприємства, інформація, інформаційне забезпечення, фінансова інформація, внутрішні та зовнішні джерела інформації, фінансова звітність.

Куцык В.И. Петрив И.В. ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ОЦЕНКИ СТОИМОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрены информационное обеспечение оценки стоимости предприятия и наиболее распространенные цели оценки стоимости предприятия. Предложены этапы формирования системы информационного обеспечения оценки стоимости предприятия. Обосновано влияние информационного обеспечения на достоверность оценки стоимости предприятия. Доказано, что невозможно оценивать любое предприятие по единому шаблону, необходимо подстраивать методы оценки под каждое конкретное предприятие.

Ключевые слова: оценка стоимости предприятия, информация, информационное обеспечение, финансовая информация, внутренние и внешние источники информации, финансовая отчетность.

Kutsyk V.I., Petriv I.V. INFORMATION SUPPORT OF VALUATION OF A COMPANY

In the article the information providing evaluations of value and the most common purpose of valuation of the company. An stages of the information system of valuation of the company. Grounded impact the reliability of information provision valuation of the company. It is proved that it is impossible to evaluate any company for the sole pattern, you need to adjust the valuation methods under each specific company.

Keywords: company valuation, information, information, financial information, internal and external sources, the financial statements.

Постановка проблеми. Вартість підприємства є інтегрованою оцінкою його стабільного розвитку завдяки поєднанню в собі фінансових показників його діяльності та задоволенні інтересів усіх учасників ринкового процесу. Її оцінка повинна лягти в основу якісної системи управління на підприємстві. Своєю чергою, ефективність оцінки вартості підприємства значно залежить від якості його інформаційного забезпечення.

На жаль, на сьогоднішній день економіка країни переживає важкі часи: ціни ростуть, а попит зменшується. Гостро постає питання у багатьох власників підприємств про їх продаж, а для цього потрібно визначити найбільш привабливу для власника ціну, щоб не втратити вигоди, що можливе лише за наявності якісного інформаційного забезпечення для його оцінки.

Пошук можливостей ефективного функціонування підприємства призводить до формування його якісної системи інформаційного забезпечення вибору та прийняття рішень менеджерами у сфері вибору методів оцінки вартості підприємства та фінансових прогнозів його діяльності на майбутнє.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки в працях вітчизняних та зарубіжних учених багато уваги присвячено питанням оцінки вартості підприємства та формуванню якісної бази її інформаційного забезпечення. До авторів, які займалися даними питаннями, можна віднести таких, як: В. Валдайцев, А. Головач [2], С. Грибовський [3], О. Кузьмін, А. Ковальов [5], С. Мошенський [6], О. Мних, Т. Момот, О. Мендрул, В. Панков, С. Поліщук та ін. Варто зазначити, що незважаючи на велике коло дослідників даного питання, наразі недостатньо розкриті питання щодо формування системи якісного інформаційного забезпечення оцінки

вартості підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень, що і зумовлює актуальність обраної нами теми.

Мета статті полягає у характеристиці сутності поняття інформаційного забезпечення оцінки вартості на підприємстві, визначенні її ролі у прийнятті ефективних фінансово-господарських рішень та характеристиці основних вимог до інформації з метою встановлення достовірної вартості підприємства групою фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інформація про підприємство та його управління взаємодіють між собою завжди. Аналізуючи отриману в процесі збору інформацію, управлінці виносять свої рішення. В умовах ринкової економіки та конкуренції управління підприємством ставить високі умови до інформації, яка і формуватиме систему інформаційного забезпечення на підприємстві.

Інформація є однією з найважливіших складових частин не лише діяльності, пов'язаної з оцінкою вартості підприємства, а й будь-якої іншої сфери діяльності. Економіка не може існувати без інформації. Безліч підприємств, біржові котування, мільйони платників податків – усю цю інформацію необхідно проаналізувати, оцінити та прийняти ефективне управлінське рішення.

Інформаційне забезпечення оцінки вартості підприємства представляє собою сукупність даних та процесів їх руху (інформацію, необхідну для оцінки), а саме пошук, збір, нагромадження, аналіз та ознайомлення всіх зацікавлених у тому осіб. Інформаційне забезпечення є основою для прийняття рішень менеджерами, тому що містить у собі інформацію про стан підприємства, що допомагає керівнику приймати аргументовані та виважені рішення.

Визначення оцінки вартості бізнесу здійснюється в таких випадках:

– купівля бізнесу (незалежна та об'єктивна оцінка вартості бізнесу дає змогу реально оцінити, скільки коштує бізнес, для того аби особа, яка має за мету його придбати, вигідно вкладала в нього свої кошти);

– продаж бізнесу (досить часто при продажі бізнесу залучають спеціально обізнані компанії, щоб правильно, а головне – об'єктивно оцінити реальну вартість бізнесу);

– оцінка бізнесу за злиття компанії чи виходу одного з акціонерів (оцінка бізнесу в такому випадку необхідна для отримання необхідної аргументованої інформації, яка б дала змогу зацікавленим сторонам дійти до спільного висновку);

– оцінка бізнесу для кредитування (у такому випадку оцінка вартості бізнесу є основою для прийняття рішення кредитними установами щодо надання компанії кредиту);

– оцінка бізнесу для зовнішніх інвесторів (у таких випадках завданням оцінки бізнесу є зацікавлення та залучення сторонніх інвесторів. Саме від того, наскільки правильно буде оцінений бізнес, буде залежати кінцевий результат) [2, с. 22].

Створення інформаційної бази на підприємстві полягає передусім у формуванні обґрунтованого переліку показників, орієнтованих на прийняття як оперативних, так і стратегічних управлінських рішень [4, с. 60].

Даний процес вимагає постійного моніторингу діяльності підприємства, її аналізу та засвоєння. Комплексна оцінка діяльності підприємства можлива лише за наявності достовірної інформації із зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування підприємства, що забезпечує місце підприємства на ринку, його цілісність та розвиток.

Система інформаційного забезпечення (інформаційна система) фінансового менеджменту являє собою безперервний і цілеспрямований відбір відповідних інформаційних показників, які необхідні для здійснення аналізу, планування і підготовки ефективних управлінських рішень за всіма напрямками фінансової діяльності підприємства [1, с. 141].

На нашу думку, система інформаційного забезпечення оцінки вартості підприємства характеризує сукупність інформаційних ресурсів, які аналізують внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства, є вагомим умовою для прийняття ефективних господарських рішень на кожному етапі його управління. Дане питання наразі є доречним, оскільки всі управлінці мають міркувати аналітично та оцінювати інформацію, у результаті чого приймати нові, ефективні управлінські рішення.

Використовувана інформація для оцінки вартості підприємства має бути точною та достовірною. Під час оцінювання її можна поділити на зовнішню та внутрішню. Своєю чергою, внутрішня інформація дає уяву про діяльність підприємства з середини, а зовнішня – показує та аналізує умови, за яких підприємство функціонує в певній галузі, регіоні чи економіці в цілому.

Одним із головних параметрів, що задає якість інформації при оцінці вартості під-

приємства, є точність. С.В. Грибовський називає точність оцінки «головною якістю оціночної діяльності» [3, с. 98].

Під достовірністю результатів оцінки мається на увазі правильність, істинність або неспотвореність оціненої величини вартості. Необхідною умовою достовірної оцінки є об'єктивність, неупередженість і чесність оцінювача [5, с. 122].

Виходячи із цілей оцінки вартості підприємства, зовнішня інформація може відрізнятися об'ємом та її характером. Необхідний об'єм інформації потрібно представляти повною мірою та направляти на оцінюваний об'єкт.

Тип управління, фінансова звітність, тип та характер постачальників, потужності виробництва тощо – усе це є внутрішньою інформацією, використовуваною при оцінці вартості підприємства.

Регулярність формування на підприємстві фінансової звітності дає можливість проводити аналіз оперативно, без витрачання додаткових зусиль на пошук інформації. Крім того, необхідно мати додаткову інформацію про підприємство, яку не завжди можна виділити із фінансової звітності. Зміст та обсяг інформації визначається характерними особливостями галузі або конкретного підприємства [6, с. 410].

Зовнішня інформація характеризує та містить інформацію про фактори макроекономічного середовища, що впливають на діяльність оцінюваного підприємства, до яких можна віднести: рівень інфляції, коливання курсу валют, нововведення у законодавстві, темп росту ВВП, рівень стабільності тощо.

Крім, вищеперерахованих показників, до зовнішньої інформації можна віднести: характеристики показників ринків збуту товарів та послуг, умови конкуренції та функціонування в конкретній галузі тощо.

Рис. 1. Схема формування системи інформаційного забезпечення оцінки вартості підприємства [розроблено авторами]

Дослідження та характеристика маркетингової стратегії включає в себе аналіз та оцінку такої інформації: обсяги продажів у поточному та попередньому періодах, урахування прогноз на майбутнє, собівартість продажів, виробничу потужність підприємства, життєві цикли підприємства та його товарів.

Забезпечення оцінювача необхідною інформацією відіграє важливу роль у визначенні вартості підприємства. Саме можливість оперативного доступу до достовірної та точної інформації допомагає знизити похибку при визначенні вартості підприємства до мінімальної величини.

Тобто інформаційне забезпечення оцінки вартості підприємства – це сукупність даних, досліджуючи та аналізуючи які можна зробити висновок стосовно вартості певного виду підприємства. Будь-який із підходів чи методів оцінки вартості підприємства задовольняється конкретним набором інформації, яка визначається їх інструментарієм та методом оцінки.

У цілому можна розробити єдину схему збору та обробки інформації для формування системи інформаційного забезпечення на підприємстві, яку можна буде корегувати стосовно обраного методу для його оцінки (рис. 1).

Із рис. 1 видно, що при формуванні системи інформаційного забезпечення оцінки вартості підприємства, основне місце посідає вибір джерел для отримання інформації, перевірка їх відповідності встановленим вимогам, корегування, обробка, аналіз отриманої інформації, що забезпечить ефективність діяльності підприємства та збільшення його вартості.

Слід зазначити, що якість представленої інформації в останні роки піддається гострій критиці з боку вітчизняних та зарубіжних учених. Д.А. Панков зазначив, що події останніх років, пов'язані зі світовою фінансовою кризою, вказують на те, що вдосконалення звітності, яке відбувається за ініціативи міжнародної бухгалтерської спільноти, поки що не приносить належного результату [7, с. 33].

Різний часовий проміжок збору даних та періоду оцінки вартості підприємства призводить до їх викривлень при оцінці підприємства. Це зумовлене інфляцією, коливанням курсів валюти тощо, саме тому зібрані дані необхідно коригувати для приведення їх до єдиного зразка, про що наголошують вітчизняні та зарубіжні вчені. Використання в процесі оцінки вартості підприємства різних методів коригування забезпечить потреби управління достовірною інформацією, яка буде відповідати всім вимогам для оцінки та враховуватиме в цілому всі зовнішні умови функціонування підприємства, яке буде оцінюватись. Це забезпечить достовірність, інформативність, правдивість, точність необхідної інформації для оцінки, що, своєю чергою приведе до об'єктивних розрахунків та результатів оцінки вартості підприємства.

Важливим питанням також постає те, що за сучасних умов функціонування для оцінки вартості під-

приємства недостатнім є використання традиційної фінансової звітності. Саме тому потрібно її доповнити показниками, які надаватимуть інформацію про фактори, що мають вплив на формування вартості підприємства, але які не враховуються у фінансовій звітності, тобто показниками нефінансового характеру.

У більшості випадків саме такі показники визначають вартість підприємства та його суть, без яких неможливо достовірно оцінити його вартість. При існуванні безлічі підходів та методів оцінки вартості неможливо оцінювати кожне підприємство по єдиному створеному шаблону, необхідно підлаштовувати методи оцінки під кожне конкретне підприємство, що допоможе якісно та достовірно провести його оцінку.

До основних недоліків використання фінансової звітності при оцінці можна віднести суб'єктивність окремих суджень, відображення певної інформації з минулого без пояснення причин, неповноту оприлюдненої інформації тощо. Тобто така інформація є обмеженою та не забезпечує достовірність даних, що призводить до її уточнення перед оцінкою, на що витрачається додатковий час і процес оцінювання затягується.

Висновки. Запорукою визначення достовірної оцінки вартості підприємства є формування ефективної інформаційної бази, яка включатиме не лише показники фінансової звітності, а й нефінансові, які не розглядаються системою бухгалтерського обліку, але впливають на вартість підприємства. Незважаючи на це, відповідно до різних типів підприємств, фахівці повинні підбирати та формувати склад системи інформаційного забезпечення відповідно до його типу підприємства. Однією з основних умов отримання достовірної оцінки вартості підприємства та прийняттю ефективних управлінських рішень є спеціально підготовлений та ознайомлений з інформацією персонал підприємства, який володіє потрібними знаннями, вміє дати запит та перевірити сформований об'єм інформації, що і є основою для досягнення поставлених цілей управлінням.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк І.А. Управління фінансовими ризиками: [підручник] / І.А. Бланк. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 600 с.
2. Головач А.Л. Методичні засади оцінки вартості бізнесу / А.Л. Головач // Вісник Житомирського інженерно-технічного інституту. Серія «Економічні науки». – 2011. – № 17. – С. 22–27.
3. Грибовський С.В. Оцінка дохідної нерухомості: [підручник] / С.В. Грибовський. – СПб.: Питер, 2001. – 334 с.
4. Давиденко Н.М. Фінансовий менеджмент: [підручник] / Н.М. Давиденко. – К.: Задруга, 2012. – 516 с.
5. Ковальов А.П. Оцінка вартості машин, устаткування і транспортних засобів: [підручник] / А. П. Ковальов. – М.: Интерреклама, 2003. – 204 с.
6. Мошенський С.З. Економічний аналіз: [підручник] / С.З. Мошенський, О.В. Олійник; 2-ге вид. – Житомир: Рута, 2007. – 704 с.
7. Панков Д.А. Финансовый кризис и бухгалтерский учет: взгляд из Беларуси / Д.А. Панков // Міжнародний збірник наукових праць. – 2009. – Вип. 1 (13). – С. 33.